

Genetski algoritmi - teorija in praksa

doc. dr. Gregor Papa

:: CS0.IJ5.5I

Teorija

:: CS0.IJ5.SI

hevristika

- mnogo *optimizacijskih problemov*, bodisi praktične ali teoretične narave, je tako zahtevnih, da bi za njihovo reševanje porabili natančni algoritmi preveč časa
- reševanje s *hevrističnimi metodami*
  - žrtvujemo zagotovilo, da bomo našli optimalno rešitev, dobimo pa relativno dobro rešitev v mnogo krajšem času

nevronske mreže, genetski algoritmi, kolonije mravelj...

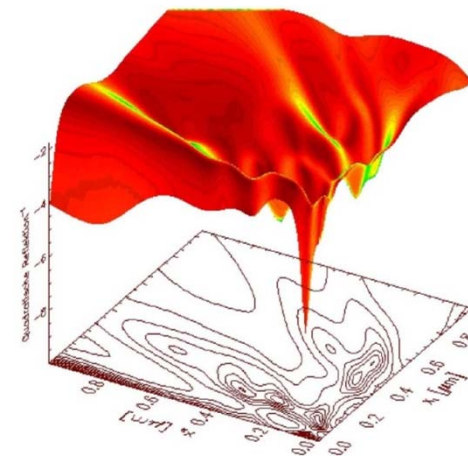
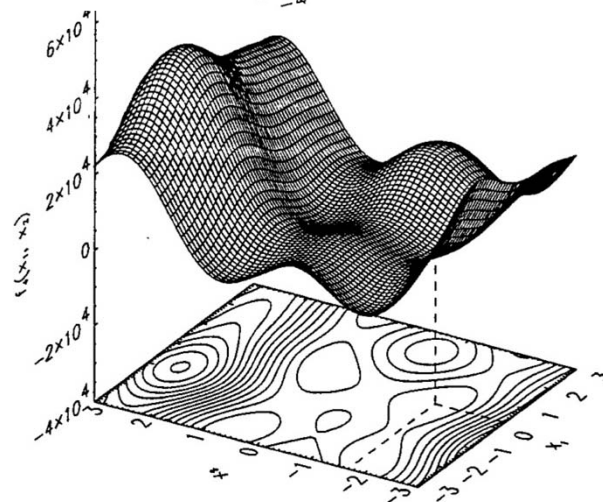
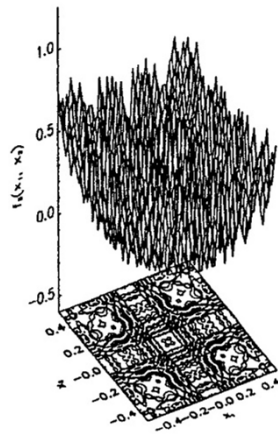
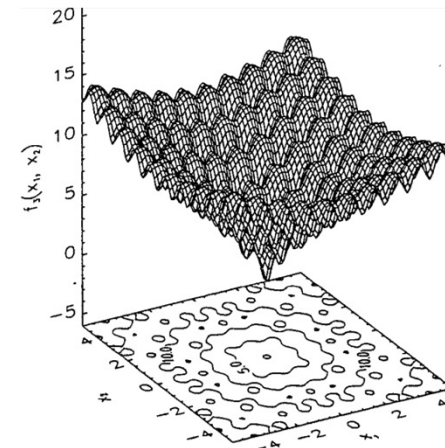
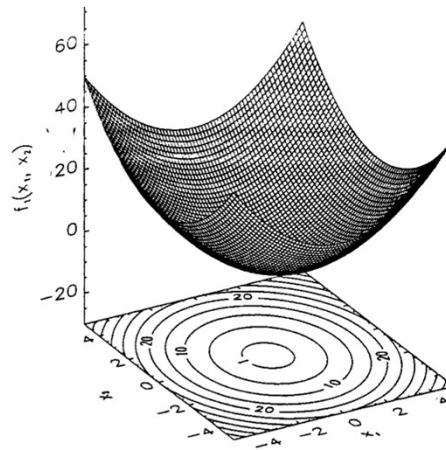
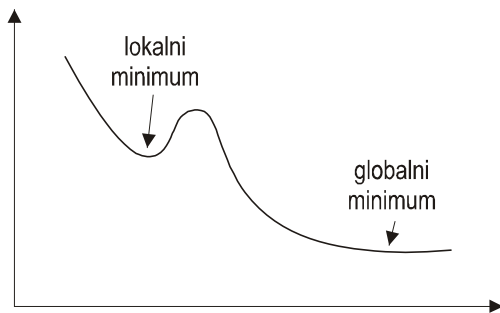
- splošno uporabne optimizacijske metode
- za razliko od klasičnih računskih metod, ki izvajajo programske ukaze zaporedno, izvajajo te metode operacije nad potencialnimi rešitvami iterativno, dokler kriterijska funkcija ne doseže optimuma

evolucijski algoritmi

- delo s kodiranimi spremenljivkami
- sočasno iskanje množice rešitev
- vrednotenje s sposobnostno funkcijo
  - primernost/ustreznost rešitve
- uporaba vejetnostnih operatorjev
  - izbor, križanje, mutacija
- nepotrebnost poznavanja podrobnosti reševanega problema

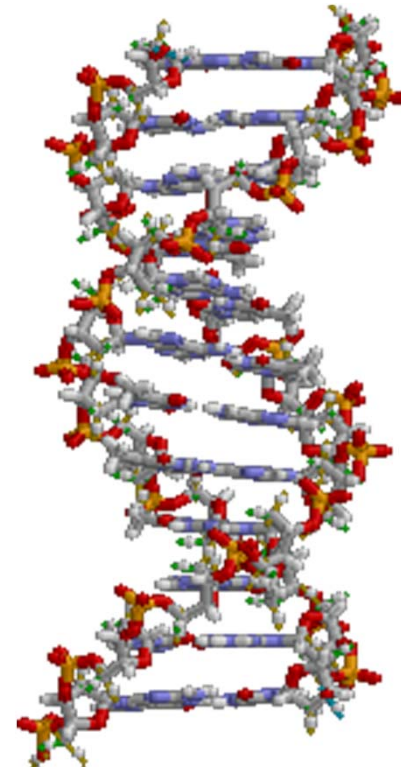
verjetnostni operatorji

- primerni za nelinearne probleme

genetski algoritmi

- značilnosti
- psevdo koda
- genetsko operatorji
- prednosti
- uporaba

značilnosti GA

- predstavitev rešitve s kromosomom
- izdelava začetne populacije
- stroškovna/kriterijska funkcija
- genetski operatorji
- vrednosti krmilnih parametrov

psevdo koda GA

```
Generacija = 1;  
Inicializacija();  
Evalvacija();  
while Generacija < MaxGen do  
    Reprodukcija();  
    Križanje();  
    Mutacija();  
    Evalvacija();  
    Generacija = Generacija + 1;  
endwhile
```

kodiranje

- odvisno od vrste problema
- prevedba rešitve v binarni zapis

da, da, ne, da, ne $\Rightarrow$ 1 1 0 1 0

on, off, off, on, off $\Rightarrow$ 1 0 0 1 0

8, 3, 4, 2, 7 $\Rightarrow$ 1000 0011 0100 0010 0111

različice kodiranja

- odvisno od strukture prostora rešitev

– binarno

kromosom A	101100101100101011100101
kromosom B	111111100000110000011111

– permutacija

kromosom A	1 5 3 2 6 4 7 9 8
kromosom B	8 5 6 7 2 3 1 4 9

– vrednosti (realne, simbolne, boolean)

kromosom A	1.2324 5.3243 0.4556 2.3293 2.4545
kromosom B	ABDJEIFJDHDIERJFDLDFLFEGT
kromosom C	(nazaj), (nazaj), (desno), (naprej), (levo)
kromosom D	true, true, false, true, false

uspešnostna funkcija

- normalizacija stroškovne funkcije na $[0,1]$
- uspešnost (fitness) se uporablja za evalvacijo

cena

$$c = \alpha A + \beta \omega$$

$(-\infty, \infty)$

$\Rightarrow$

uspešnost

$[0,1]$

$$c = \int_{t_1}^{t_2} \Delta P(t) dt$$

izbor/selekcija

- iz trenutne populacije izbere kromosom, ki bo tvoril novo populacijo
- kromosom je lahko podvržen še križanju in/ali mutaciji
  - v tem primeru gredo v novo populacijo njegovi potomci

načini selekcije 1

$$p_i = \frac{f(\bar{a}_i)}{\sum_{j=1}^{\lambda} f(\bar{a}_j)}$$

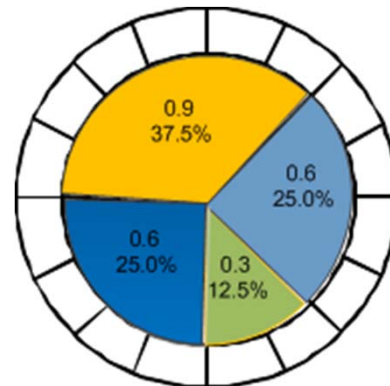
- selekcija z ruleto – verjetnost izbire kromosoma je proporcionalna njegovi uspešnosti
- turnirska selekcija – z ruletno selekcijo so določeni pari kromosomov, nato pa je izbran boljši iz para
- delež najboljših (top percent) – naključno izbrani kromosomi izmed deleža najboljših v populaciji

načini selekcije 2

- najboljši – izbere najboljši kromosom
- naključni – naključna izbira iz celotne populacije
- omejitveno-dominantno (x nad y)
  - rešitev x je dopustna, y pa ne
  - x in y sta dopustni, vendar x krši manj omejitev
  - x in y sta dopustni, vendar x dominira y

selekcija z ruleto

niz	uspešnost		niz	uspešnost
0000011100	0,3	✘	1000011111	0,6
1000011111	0,6	✓ ×1	0110101011	0,6
0110101011	0,6	✓ ×1	1111111011	0,9
1111111011	0,9	✓ ×2	1111111011	0,9

križanje

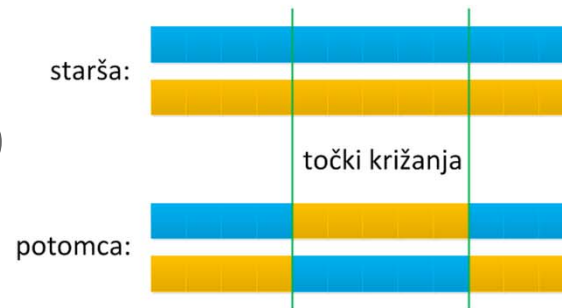
- izmenjava informacije med dvema kromosomoma (staršema)
  - nastanek potomcev
- potomci naj bi z dedovanjem dobrih lastnosti staršev postajali vedno boljši
- križanje dveh izbranih staršev je odvisno od verjetnosti križanja
  - p_c enaka za vse
  - točke križanja izbrane vsakokrat naključno

načini križanj

- enotočkovno

- dvotočkovno

- prepletено
– različen položaj rezanja

- uniformno

načini križanj

- aritmetično

- naključno določena utež a

$$potomec1 = a * starš1 + (1 - a) * starš2$$

$$potomec2 = (1 - a) * starš1 + a * starš2$$

- hevristično

- naključni r $[0, 1]$

$$potomec1 = najStarš + r * (najboljšiStarš - najslabšiStarš)$$

$$potomec2 = najStarš$$

enotočkovno križanje

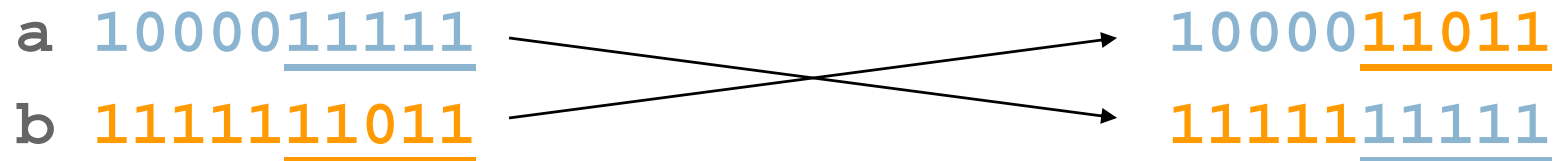
niz	uspešnost		niz	uspešnost
100001 1111	0,6	I.	100001 1011	0,5
0110101011	0,6	II.	0110101011	0,6
1111111011	0,9	II.	1111111011	0,9
111111 1011	0,9	I.	111111 1111	1,0

različice križanj

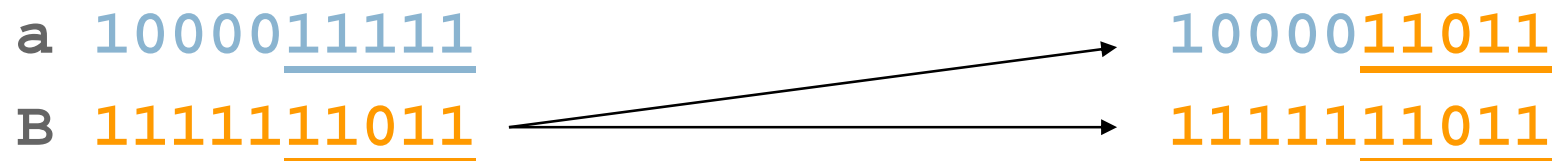
- križanje v urejenih kromosomih
  - npr. za določanje vrstnega reda
    - OX
    - CX
    - PMX
    - MX
    - PTL
    - POS
    - VR
    - AP
    - ERO

dominanca

- križanje (a in b sta enakovredna)

- dominacija (B dominira a)

mutacija

- za vzdrževanje in vzpostavljanje raznolikosti
- v izogib lokalnim optimumom
- mutacija dela kromosoma je odvisna od verjetnosti mutacije
  - p_m enaka za vse bite
  - p_m majhna ($p_m = 1/\text{dolžina}$).

načini mutacij

- inverzija bitov
  - $0 \rightarrow 1, 1 \rightarrow 0$
- omejitev
  - vrednost je postavljena na zgornjo/spodnjo mejo
- ne-uniformno
  - spreminjanje verjetnosti mutacije preko generacij
- uniformno
  - vrednost se spremeni na poljubno med mejama
- Gaussova
  - vrednosti je dodano naključno število

mutacija z inverzijo bitov

niz	uspešnost		niz	uspešnost	
1000011011	0,5	✘	1000011011	0,5	
01101 <u>0</u> 1011	0,6	✓ 1×	⇒	01101 <u>1</u> 1011	0,7
1111111011	0,9	✘	1111111011	0,9	
<u>1</u> 111111111	1,0	✓ 1×	<u>0</u> 111111111	0,9	

ustavitev

- število generacij
- čas evolucije
- prag uspešnosti
- konvergenca uspešnosti
- konvergenca populacije
- konvergenca genov
- konvergenca hipervolumna
- vpliv požrešne metode

krmilni parametri

- velikost populacije
- verjetnost križanja
- verjetnost mutacije

	velikost populacije	verjetnost križanja	verjetnost mutacije
1	100	0,6	0,001
2	30	0,9	0,01

prednosti

- delo s kodiranimi spremenljivkami
- iskanje s populacijo rešitev
- uporaba uspešnostne funkcije
- uporaba verjetnostnih pravil

Uspešne metode za reševanje problemov ne rabijo biti pametne, temveč sposobne učenja iz izkušenj.

Optimizacija v praksi

:: CS0.IJ5.5I

računalniška moč

- 136 procesorjev
  - 64-bitni Opteron
  - 2.2 GHz / 8 GB RAM
- 10 TB diskovja
- Gb povezava

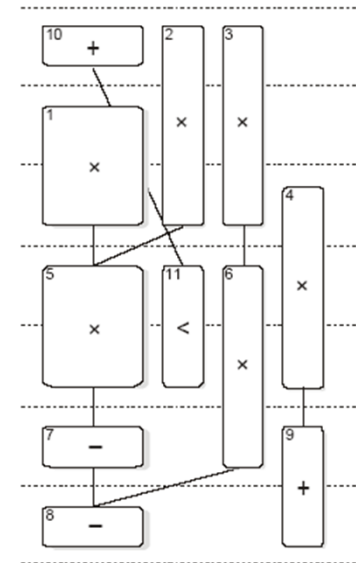
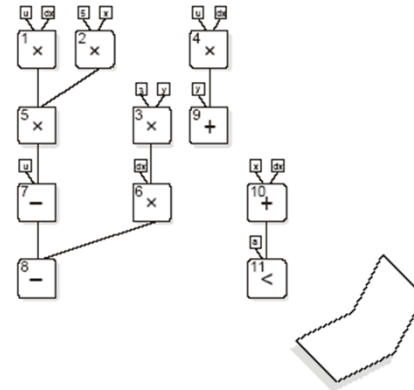

izdelava urnikov

- zahteve
  - čim manj 'lukenj' v urniku za razrede in učitelje
- omejitve
  - velikost razredov
  - velikost, vrsta in položaj učilnic
  - predmetnik
  - število ur v dnevu, oz. tednu za razrede in učitelje

visokonivojsko načrtovanje digitalnih vezij

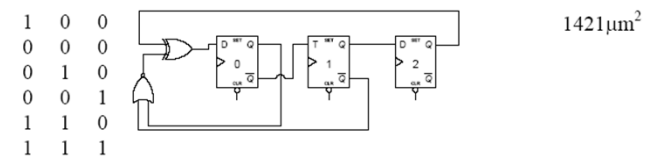
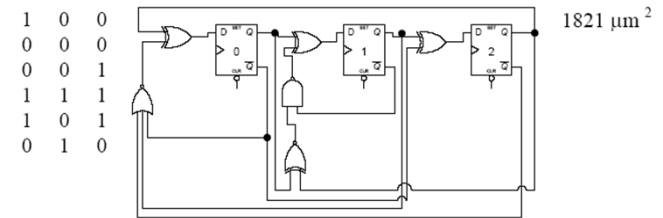
- sočasna izvedba razvrščanja operacij in dodeljevanja enot
  - nasprotujoče si zahteve za izvedbo
- vrednotenje z implementiranimi funkcijami
- dobljene vezja so manjša in hitrejša

načrtovanje generatorjev testnih vzorcev

- sočasna optimizacija
  - tipov spominskih celic
  - razporeditve spominskih celic
  - postavitve inverterjev na spominskih celicah
  - vrstni red testnih vzorcev
  - vrstni red bitov znotraj testnih vzorcev
- načrtana vezja so manjša od tistih, ki jih izdelajo drugi, pogosto uporabljeni, programi

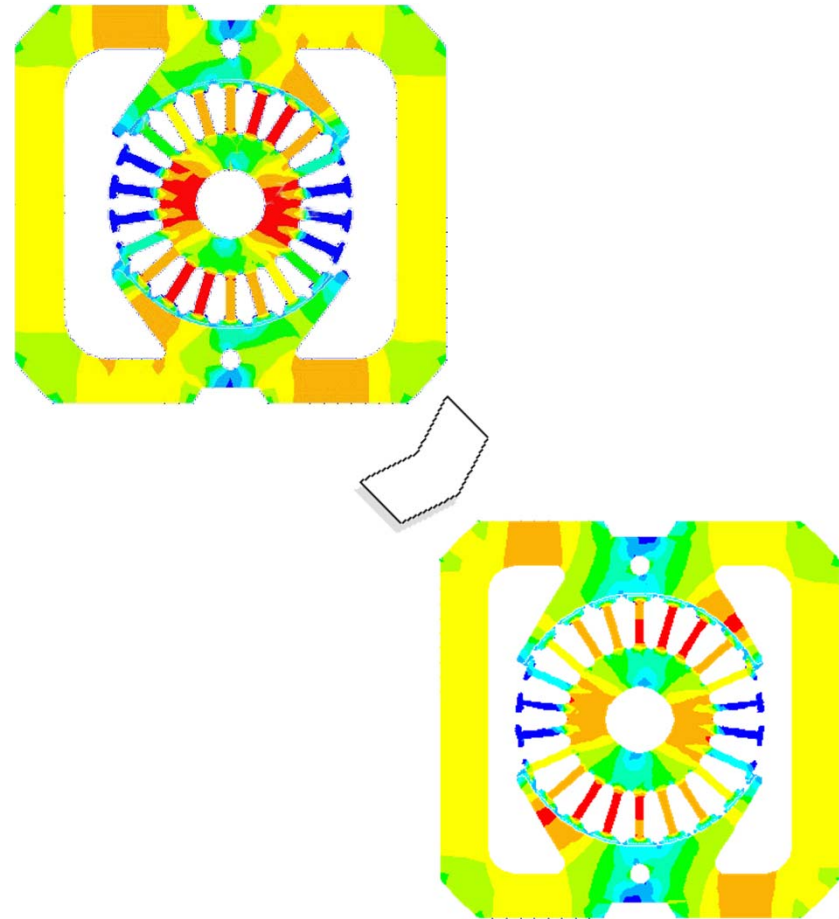
izdelava jedilnikov

- obroki jedilnika morajo zadoščati *kriterijem* (cena, kakovost) in *omejitvam* (energijska in hranilna vrednost)
- sestavljamo jih iz živil (ca. 8000) in jedi, katerih parametri (ca. 100) so znani
- optimalne kombinacije živil in jedi v realnem času

optimizacija geometrije elektromotorjev

- geometrija rotorja in statorja na podlagi tehničnih in tehnoloških omejitev, ki zagotavlja čim manjšo izgubno moč – čim boljši izkoristek

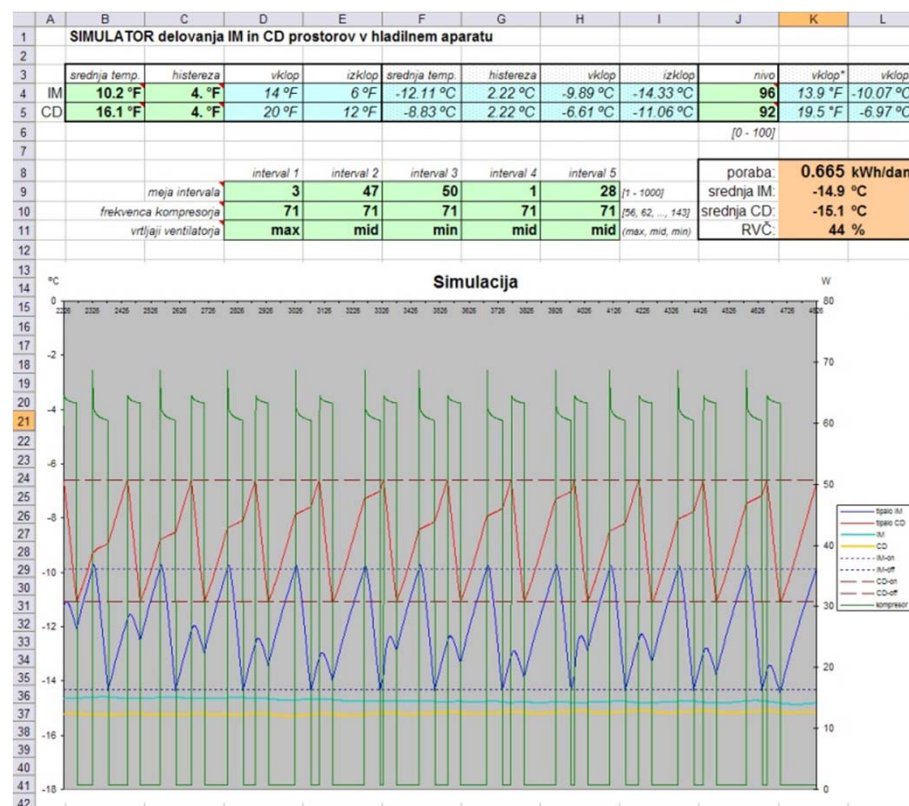
optimizacija planiranja proizvodnega procesa

- izdelava optimalnega plana za proizvodni proces kuhalnih plošč
  - zmanjšanje časa od naročila do izdelave
- model bo nadomestil eksperta, ki plan izdeluje ročno, kar je časovno zelo potratno

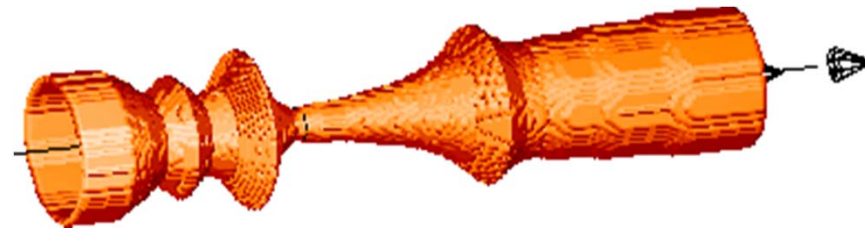
optimizacija delovanja hladilnih aparatov

- optimizator s pomočjo simulatorja samodejno poišče optimalne nastavitve hladilnega aparata

načrtovanje oblike šobe

- večja učinkovitost razvite šobe

viri

- Michalewicz, Fogel, „How to solve it: Modern heuristics“, 2004
- Bäck, „Evolutionary algorithms in theory and practice, 1996
- http://en.wikipedia.org/wiki/Genetic_algorithm
- <http://www.nd.com/genetic/features.html>
- <http://www.aridolan.com/ga/gaa/gaa.html>